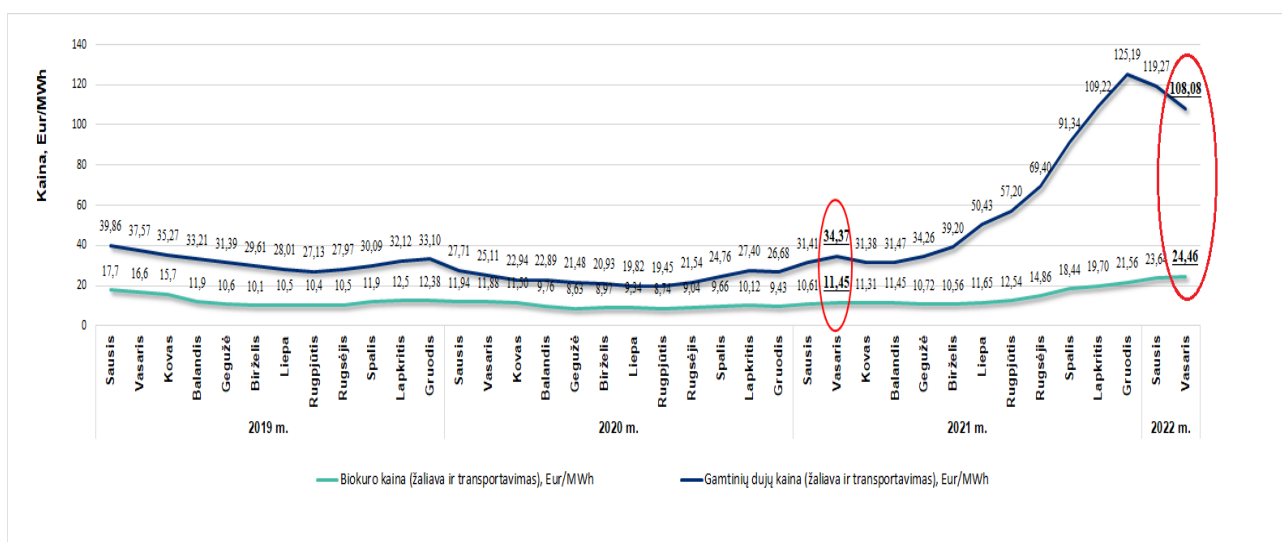

2021/2022 metų šildymo sezonui besibaigiant

2022 m. balandžio 27 d. Lietuvos šilumos tiekėjų asociacijos informacija

Besibaigiantis šildymo sezonas buvo išskirtinis. Dar rudenį pradėjusios drastiškai didėti gamtinių dujų, elektros kainos, o iš paskos ir biokuras, lėmė, kad tiek šilumos vartotojai, tiek ir šilumos tiekėjai susidūrė su anksčiau nematyta situacija ir visi patyrė didelių finansinių nuostolių. Dabar jau paaiškėjo, kad besiruošdama karui, Rusija dirbtinai sukėlė gamtinių dujų deficitą Europoje, dėl kurio jų kainos pakilo apie 5 kartus, o atskirais laikotarpiais kainų šuolis siekė net 10 kartų! Tai lėmė ir reikšmingą elektros kainų šuolį bei visų kitų prekių ar paslaugų kainas. Infliacija pasiekė dviženklus skaičius. Visa tai net negalėjo būti įvertinta dabar veikiančioje reguliuojamų šilumos kainų nustatymo metodikoje, kuri nėra pritaikyta tokiems radikaliems pokyčiams. Pavyzdžiui, padidėjusios elektros ir kitų daiktų pirkimo išlaidos net nebus įskaičiuotos į šilumos kainas. Dėl pajamų neatitikimo sąnaudoms šilumos gamintojai buvo priversti skolintis didžiules sumas apyvartinių lėšų, kurių palūkanos niekada nebus įskaičiuotos į šilumos kainas. Taigi, praėjęs šildymo sezonas buvo labai nepalankus tiek šilumos vartotojams, tiek jos gamintojams.

Situacija galėjo būti dar blogesnė, jeigu būtų buvusi atšiauri žiema, o tada nepakankant biokuro katilų galios, būtų buvę įjungta daugiau pikinių katilų, kurie degina gamtines dujas kelis kartus brangesnes negu biokuras (žr. 1 pav.)

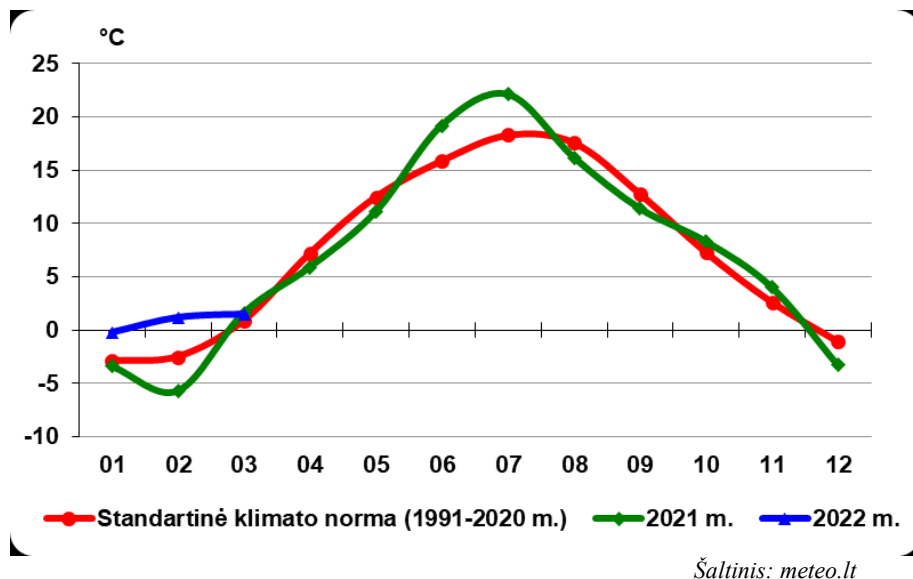

Šaltinis: Valstybinė energetikos reguliavimo taryba (VERT)

1 pav. Biokuro ir gamtinių dujų įsigijimo kainos šilumos gamybai

Ši žiema įtikinamai parodė, kad miestai, kurie šilumos gamybai dar naudoja didelę dalį gamtinių dujų, pavyzdžiui, Vilniuje, buvo priversti šilumą pardavinėti aukštomis kainomis. Pačios aukščiausios šilumos kainos buvo mažuose miesteliuose, kuriuose šilumos gamybai naudojamos vien tik gamtinės dujos, o vartotojų tankis mažas. Dėl tokių priežasčių šiluma buvo brangiausia Vilniaus rajono miesteliuose.

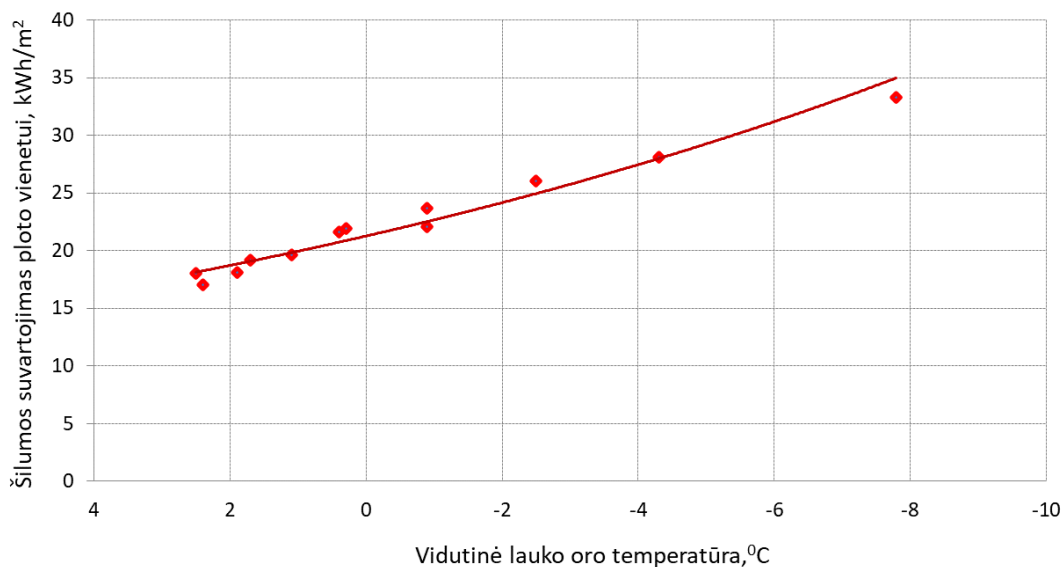
Klimato faktorius, darantis didžiausią įtaką šilumos suvartojimui, yra išorės oro temperatūra, kurios vidutinės mėnesinės reikšmės pavaizduotos 2 paveiksle.

2 pav. Vidutinės mėnesio lauko oro temperatūros Lietuvoje

Kaip matyti šalčiausiais mėnesiais temperatūra buvo kiek aukštesnė negu daugiametis vidurkis arba juo labiau prieš tai buvusią žiemą. Taigi, švelnesnė šių metų žiema kiek sumažino šildymo sąskaitų dydį. Vertinant išorės temperatūros įtaką šilumos suvartojimui, laikoma, kad šis poveikis proporcingas vidaus ir išorės temperatūrų skirtumui. Tai svarbiausias kriterijus, tačiau įtakos gali turėti vėjas, drėgnumas, pastato geometrija, vietovė ir t.t. Todėl šildymo sąskaitos kiekviename to paties miesto pastate gali skirtis kelis kartus priklausomai nuo jo tipo ir būklės. Vidutinis šilumos suvartojimas Lietuvos pastatuose priklausomai nuo išorės temperatūros pateikiamas 3 pav.

Šilumos suvartojimas pastatuose tiesiogiai priklauso nuo lauko oro temperatūros

3 pav. Šilumos suvartojimo pastatuose tiesioginė priklausomybė nuo lauko oro temperatūros

Žinoma, tai yra labai vidutinės apytikslės reikšmės, nes šildymo sąnaudoms turi įtakos ir vėjuotumas, drėgnumas, pastato orientacija pasaulio šalių atžvilgiu ir daugelis kitų faktorių. Pažymėtina, kad dalis pastatuose suvartojamos šilumos praktiškai nepriklauso nuo klimato sąlygų, pavyzdžiui, energija suvartota karštam vandeniui ruošti ar jo temperatūrai palaikyti. Dalis šilumos, kuri suvartojama patalpų vidaus temperatūrai palaikyti, taip pat skiriasi kiekviename pastate ir sudaro apie 70-80 % visos, į pastatą patekusios, šilumos. Todėl faktinis šilumos suvartojimas kiekviename pastate labai individualus ir skirtingas. Čia pateikiami skaičiai yra tik vidutiniai ir labai orientaciniai.

Atskirų šildymo sezonų temperatūrų palyginimas (°C)

Mėnuo	Daugiametė vidutinė mėnesio temperatūra	2020/2021 šildymo sezonas		2021/2022 šildymo sezonas	
		2020	2021	2021	2022
Lapkritis	+1,9	+5,3		+4,0	
Gruodis	-1,8	+0,3		-3,3	
Sausis	-3,2		-3,3		-0,2
Vasaris	-3,2		-5,5		+1,1
Kovas	+0,5		+1,6		+1,5
5 mėnesių vidurkis	-1,2		-0,3		+0,6

Galima teigti, kad lyginant šį šildymo sezoną su 2020/2021 metų šildymo sezonu – buvo **suvartota apie 5 procentus mažiau šilumos** energijos toms pačioms patalpoms šildyti, jei pastate neįvyko esminių energijos vartojimą įtakančių pasikeitimų (pvz. renovacija).

Šildymo sąskaitoms didelę įtaką turi šiluminės energijos vieneto kaina (ct/kWh). Ji yra gana skirtinga kiekviename mieste, tačiau vidutinės jos reikšmės Lietuvoje atskirais mėnesiais buvo, kaip parodyta lentelėje:

Vidutinė šilumos kaina Lietuvoje ct/kWh su 9 proc. PVM

Mėnuo	Šilumos kaina ct/kWh		Šilumos kaina ct/kWh	
	2020	2021	2021	2022
Lapkritis	4,3		6,3	
Gruodis	4,5		7,3	
Sausis		4,6		8,2
Vasaris		4,6		9,0
kovas		4,8		9,0
VIDURKIS		4,6		8,1

Galima apibendrintai pasakyti, kad 2021/2022 m. šildymo sezono lapkričio, gruodžio, sausio ir vasario mėnesių vidutinė **šilumos kaina buvo apie 76 procentus didesnė** negu prieš metus. Taigi, šio šildymo sezono išskirtinumas - drastiškas šilumos kainų šuolis, kurį labiausiai nulėmė gamtinių dujų ir biokuro įsigijimo kainų augimas energijos išteklių biržose. Pažymėtina, kad vietinis biokuras išlieka apie 5 kartus pigesnis už importuojamas gamtines dujas, todėl miestuose, kur biokuro dalis didžiausia - šilumos kainų augimas buvo daug švelnesnis. Atskiruose miestuose šilumos kainų pasikeitimas per metus buvo skirtingas dar ir dėl to, kad Valstybinė energetikos reguliavimo taryba slenkančiu grafiku keičia šilumos kainas atskirose savivaldybėse. Tai irgi lemia mokėjimų už šiluminę energiją dydį ir pokyčius.

Nuo 2022 m. sausio mėn. pakeitus tvarką, kompensacijas už būsto šildymą gavo daugiau nepasiturinčių vartotojų, todėl, pasinaudoję valstybės pagalba, mažas pajamas gaunantys šalies gyventojai didelės papildomos finansinės naštos neturėjo pajusti. Energetinės krizės metu, padidinta kompensuojama šildymo išlaidų dalis, nevertintas vartotojų turimas turtas, todėl didesnė dalis šilumos vartotojų galėjo pasinaudoti valstybės parama.

Papildomą lengvatą buitiniams vartotojams Seimas suteikė 2022 m. kovą, pakeitęs Pridėtinės vertės mokesčio įstatymą, kuriuo nutarta už gyventojų suvartotą šilumos energiją ir karštą vandenį apskaičiuotą 9 proc. PVM laikinai dengti iš valstybės biudžeto. Dėl šios priežasties buitiniai šilumos vartotojai sulaukė, gavus kovo mėnesio šilumos sąskaitas, kuriose jau buvo išskaičiuota 9 procentų PVM kompensacija už 2022 m. sausį, vasarį ir kovą. Mažesnis PVM tarifas dar bus taikomas ir mokėjimams už balandį.

Preliminariais duomenimis, buto savininkas šildymui tipiniuose senos statybos neapšiltintuose daugiabučiuose, kuriuose gyvena dauguma gyventojų, vidutiniškai išleido apie 1,68 eur/m² per 2021/2022 metų šildymo sezoną. Pritaikius PVM tarifo kompensaciją – galutiniai mokėjimai vidutiniškai sumažėjo iki 1,56 eurų eur/m², kai prieš metus šildymas kainavo apie 0,97 eur/m². Kokybiškuose daugiabučiuose ši šildymo sezoną mokėjimai siekė apie 0,68 eur/m², pritaikius PVM tarifo kompensaciją – apie 0,65 eurų eur/m² (prieš metus mokėjo 0,40 eur/m².) Žr. lentelę apačioje.

Vidutiniai mokėjimai už šilumą 2021/2022 metų šildymo sezoną, lyginant su 2020/2021 m

Sovietinės statybos tipinis daugiabutis, neapšiltintas, su senomis vidaus šildymo ir karšto vandens sistemomis	2021/2022 (+0,6°C)		2020/2021 (-0,4 °C)	
Šilumos suvartojimas ploto vienetui	20,7	kWh/m ²	21,5	kWh/m ²
Šilumos suvartojimas vidutiniame (60 m ²) bute	1242	kWh/butui	1290	kWh/butui
Vidutinė šilumos kaina Lietuvoje (su 9 proc. PVM)	8,1	ct/kWh	4,6	ct/kWh
Vidutinio (60 m ²) buto šildymo sąskaita	101	Eur/mėn	59	Eur/mėn
Valstybės kompensuojamas 9 proc PVM už 2022 m. sausį, vasarį, kovą	-27	Eur kompensacija		
Naujos statybos ir pilnai modernizuotas daugiabutis				
Šilumos suvartojimas ploto vienetui	8,5	kWh/m ²	8,9	kWh/m ²
Šilumos suvartojimas vidutiniame (60 m ²) bute	510	kWh/butui	534	kWh/butui
Vidutinė šilumos kaina Lietuvoje (su 9 proc. PVM)	8,1	ct/kWh	4,6	ct/kWh
Vidutinio (60 m ²) buto šildymo sąskaita	41	Eur/mėn	25	Eur/mėn
Valstybės kompensuojamas 9 proc PVM už 2022 m. sausį, vasarį, kovą	-10	Eur kompensacija		
Senas, labai prastos būklės daugiabutis				
Šilumos suvartojimas ploto vienetui	29,1	kWh/m ²	30,0	kWh/m ²
Šilumos suvartojimas vidutiniame (60 m ²) bute	1746	kWh/butui	1800	kWh/butui
Vidutinė šilumos kaina Lietuvoje (su 9 proc. PVM)	8,1	ct/kWh	4,6	ct/kWh
Vidutinio (60 m ²) buto šildymo sąskaita	141	Eur/mėn	83	Eur/mėn
Valstybės kompensuojamas 9 proc PVM už 2022 m. sausį, vasarį, kovą	-38	Eur kompensacija		

Patį didžiausią poveikį šildymo sąskaitoms turi atskiro pastato energetinė kokybė. Didelę įtaką turi ir vidaus vamzdinių sistemos subalansavimas, papildomi prijungti šildymo prietaisai, šilumos punkto automatizavimo lygis ir visą šį ūkį prižiūrinčios įmonės ar asmens kvalifikacija bei pastangos. Deja, bet dar didelė dalis daugiabučių naudojami sovietinio tipo elevatoriniais šilumos punktais, kurie esant teigiamoms temperatūroms mažai reaguoja į klimatinės sąlygas, todėl tokie namai dažnai perkaitinami. Tai irgi lemia šildymo sąskaitos dydį.

Balandžio antroje pusėje, kaip įprasta, baigiasi savivaldybių organizuojamas šildymo sezonas, tačiau šilumos tiekimas iki kiekvieno pastato vyksta ištisus metus, tad jo valdytojai gali įsijungti ar išsijungti

šildymą bet kuriuo metu, jeigu taip nusprendžia dauguma bendraturčių ir nepažeidžia atskirų vartotojų interesų.

Apie šilumos suvartojimą Lietuvos daugiabučiuose 2021/2022 m. ir ankstesnių metų šildymo sezono metu rasite LŠTA renkamoje statistikoje: lsta.lt/silumos-ukis/silumos-suvartojimas/